

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»
(اعاده از شورای نگهبان (۱)) - فصل اول

محمد برزگر خسروی^۱، مهدی عبدالملکی^۲، احمد حکیم‌جوادی^۲

مقدمه

طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شماره ثبت ۵۸ در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و جهت طی مراحل قانونی برای شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، مصوبه مزبور را در موارد متعددی مغایر با قانون اساسی و شرع تشخیص داده است. طراح محترم طرح، پیشنهادهای خود را جهت رفع ایرادهای شورای نگهبان راجع به فصل اول مصوبه مذکور اعلام داشته است که در ادامه به بررسی آن پیشنهادهای و نیز نحوه رفع اشکالات شورا خواهیم پرداخت.

گزارش کارشناسی

جهت بررسی، در ستون‌های مستقل، ۱. متن مصوبه مجلس، ۲. نظر شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، ۳. اصلاح پیشنهادی طراح و ۴. نظر کارشناسی در خصوص اصلاح پیشنهادی و در صورت لزوم چگونگی رفع ایراد، به شرح ذیل ارائه می‌شود:

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۵۸

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۷۱۷

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۹

۱. تهیه و تدوین

۲. ناظران علمی

نظر کارشناسی	اصلاحیه طراح	نظر شورای نگهبان یا هیئت عالی نظارت	مصوبه مجلس
<p>حذف عبارت «مؤسسه اعتباری می تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله تجاری، تخصصی، توسعه ای، مشارکتی، جامع و یا قرض الحسنه باشد و به صورت حقیقی یا مجازی، و در سطوح بین المللی، ملی یا منطقه ای فعالیت کند.» ایراد هیئت عالی نظارت را سالبه به انتفای موضوع کرده است.</p> <p>علاوه بر حذف عبارت «ویژگی ها و شرایط تأسیس و فعالیت انواع مؤسسه اعتباری و نحوه تنظیم گری آنها به تصویب هیئت عالی می رسد.» از ذیل این بند، طبق صدر این بند، مؤسسه اعتباری در چارچوب قانون فعالیت خواهد کرد فلذا به نظر می رسد که مغایرت با اصل (۸۵) قانون اساسی رفع شده است.</p>	<p>ح - مؤسسه اعتباری: اشخاص حقوقی که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی، در چارچوب قوانین تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می نمایند.</p>	<p>۱-۱- در بند «ح»، اطلاق تصویب ویژگی ها و شرایط تأسیس و فعالیت انواع مؤسسات اعتباری توسط هیئت عالی، مغایر اصول (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد.</p> <p>نظر هیئت عالی: ۱. در بند «ح» ماده (۱)، اصطلاحات مؤسسه اعتباری جامع، مؤسسه اعتباری مشارکتی، توسعه ای و مؤسسه اعتباری به روش مجازی، مغایر بند «۹» سیاست های کلی قانونگذاری از منظر «شفافیت و عدم ابهام و استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی» است.</p>	<p>ماده ۱- ...</p> <p>ح - مؤسسه اعتباری: اشخاص حقوقی که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می نمایند.</p> <p>مؤسسه اعتباری می تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله تجاری، تخصصی، توسعه ای، مشارکتی، جامع و یا قرض الحسنه باشد و به صورت حقیقی یا مجازی، و در سطوح بین المللی، ملی یا منطقه ای فعالیت کند. ویژگی ها و شرایط تأسیس و فعالیت انواع مؤسسه اعتباری و نحوه تنظیم گری آنها به تصویب هیئت عالی می رسد.</p>
<p>رافع ایراد با الحاق قید (در چارچوب قوانین)</p>	<p>خ - خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبار اسنادی که مؤسسه اعتباری می تواند در چارچوب قوانین و دستورالعمل های اعلامی بانک مرکزی به مشتریان ارائه دهد و در قبال آن کارمزد دریافت کند.</p>	<p>۲-۱- بند «خ»، از آن جهت که مشخص نیست اصل صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبارات اسنادی بر مبنای قوانین و مقررات انجام می گیرد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.</p>	<p>خ - خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبار اسنادی که مؤسسه اعتباری می تواند در چارچوب دستورالعمل های اعلامی بانک مرکزی به مشتریان ارائه دهد و در قبال آن کارمزد دریافت کند.</p>
<p>رافع ایراد با حذف عبارت «سایر فعالیت های مرتبط»</p>	<p>ذ - اشخاص تحت نظارت: کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق های قرض الحسنه، تعاونی های اعتبار و سایر مؤسسات سپرده پذیر، شرکت های واسپاری (لیزینگ)، صرافی ها، شرکت های مدیریت دارایی های مؤسسات اعتباری، شرکت های اعتبارسنجی ارائه دهنده خدمات به مؤسسات اعتباری</p>	<p>۳-۱- در بند «ذ»، منظور از اشتغال به «سایر فعالیت های مرتبط» از حیث اینکه ارتباط مزبور مبتنی بر چه ضابطه ای و به چه میزانی است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.</p>	<p>ذ - اشخاص تحت نظارت: کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق های قرض الحسنه، تعاونی های اعتبار و سایر مؤسسات سپرده پذیر، شرکت های واسپاری (لیزینگ)، صرافی ها، شرکت های مدیریت دارایی های مؤسسات اعتباری، شرکت های اعتبارسنجی ارائه دهنده خدمات به</p>

مصوبه مجلس	نظر شورای نگهبان یا هیئت عالی نظارت	اصلاحیه طراح	نظر کارشناسی
مؤسسات اعتباری و سایر اشخاصی که به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی، ارائه ابزارهای پرداخت و سایر فعالیت‌های مرتبط اشتغال دارند، در این قانون، با عنوان «اشخاص تحت نظارت» یاد می‌شوند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.		و سایر اشخاصی که به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی، ارائه ابزارهای پرداخت اشتغال دارند، در این قانون، با عنوان «اشخاص تحت نظارت» یاد می‌شوند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.	
ر - اشخاص مرتبط: اشخاص حقیقی یا حقوقی که به‌نحوی از انحاء، نظیر داشتن رابطه خویشاوندی، مالکیتی، نیابتی یا مدیریتی بتوانند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تصمیم‌گیری‌های «اشخاص تحت نظارت» اعمال نفوذ نمایند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.	۴-۱- در بند «ر»، منظور از «اعمال نفوذ» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.	ر - اشخاص مرتبط: اشخاص حقیقی یا حقوقی که با اشخاص تحت نظارت واجد رابطه مالکیتی (اعم از مستقیم، غیرمستقیم و کالتی یا نیابتی) یا مدیریتی بوده یا خویشاوند درجه یک سهامداران مؤثر یا مدیران اشخاص تحت نظارت باشند. تشخیص مصادیق، برعهده بانک مرکزی است.	رافع ابهام ابهام رفع شده است زیرا تعریف جدیدی ارائه شده است که عبارت «اعمال نفوذ» در آن وجود ندارد.
ماده ۲- اهداف این قانون عبارت است از: ... ب- ارتقای استقلال، اقتدار، کارآمدی و پاسخگویی بانک مرکزی	۱-۲- بند «ب»، از جهت اینکه مشخص نشده است بانک مرکزی در مقابل چه مرجع یا مراجعی مکلف به «پاسخگویی» شده است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد. نظر هیئت عالی: ۲- در بند «ب» ماده (۲)، اصطلاحات «استقلال بانک مرکزی» و «اقتدار بانک مرکزی» ... معایر بند «۹» سیاست‌های کلی قانونگذاری از منظر «شفافیت و عدم ابهام و استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی» است.	ت- ارتقای کارآمدی و پاسخگویی بانک مرکزی طبق این قانون	رافع ابهام و ایراد
ت- مدیریت اعتبارات و تنظیم جریان نقدینگی کشور، به‌منظور هدایت تسهیلات و اعتبارات در جهت توسعه زیرساخت‌ها و صنایع اساسی و تأمین مالی بانکی پایدار و عادلانه واحدهای اقتصادی و خانوارها و جلوگیری از تمرکز غیرعادلانه ثروت	۲-۲- در بند «ت»، منظور از «جلوگیری از تمرکز ثروت» از این جهت که صرفاً شامل جلوگیری از تمرکز ناعادلانه ثروت است یا جلوگیری از هرگونه تمرکز ثروت از اهداف این قانون دانسته شده است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.	ج- مدیریت اعتبارات و تنظیم جریان نقدینگی کشور، به‌منظور هدایت تسهیلات و اعتبارات در جهت توسعه زیرساخت‌های کشور و تأمین مالی بانکی پایدار و عادلانه واحدهای اقتصادی و خانوارها و جلوگیری از تمرکز غیرعادلانه ثروت	رافع با حذف اصطلاحات «صنایع اساسی» و «تأمین مالی بانکی سالم» و الحاق قید غیرعادلانه

نظر کارشناسی	اصلاحیه طراح	نظر شورای نگهبان یا هیئت عالی نظارت	مصوبه مجلس
		<p>نظر هیئت عالی: ۲- ... در بند «ت» ماده (۲)، اصطلاحات «صنایع اساسی» و «تأمین مالی بانکی سالم»، مغایر بند «۹» سیاست‌های کلی قانونگذاری از منظر «شفافیت و عدم ابهام و استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی» است.</p>	

نتیجه‌گیری

با توجه به اصلاحاتی که طراح محترم در فصل اول متن مصوبه داده‌اند به نظر می‌رسد که ایرادهای شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت ناظر بر این فصل، رفع شده است.